

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

Kandidatuppsats

**Attityder gentemot drogmissbrukare och dess relation
till ålder och tron på en rättvis värld**

**Attitudes towards Drug Abusers and Their Relationship to
Age and Belief in a Just World**

Emmy Abrahamsson, John Moberg & Emma Westman

Kandidatuppsats VT2024

Handledare: Una Tellhed

Examinator: Åse Innes-Ker

Abstract

This study aimed to investigate the relationship between attitudes towards drug addicts and two potential predictors; belief in a just world and age ($n = 116$). To conduct the study, a digital survey was used, which included demographic questions and two existing scales intended to measure respondents' attitudes towards drug addicts as well as their Belief in a Just World. Data analysis was performed using regression analyses. Since the Cronbach's alpha for the scale measuring attitudes towards drug abusers was not satisfactory, only one item from the scale was used. The results of the study showed only one significant finding, which was a significant positive relationship between Belief in a Just World and whether one believes that addicts should be punished with prison.

Keywords: attitudes, drug addicts, stigmatization, belief in a just world (BJW), age

Sammanfattning

Denna studie syftade till att undersöka relationen mellan attityder gentemot drogmissbrukare och två potentiella prediktorer; belief in a just world och ålder ($n = 116$). För att genomföra studien användes en digital enkät som inkluderade demografiska frågor samt två befintliga skalor avsedda att mäta respondenternas attityder gentemot drogmissbrukare och värdering av belief in a just world. Dataanalysen utfördes genom regressionsanalyser. Då Cronbachs alfa för skalan som mätte attityder gentemot drogmissbruk inte blev tillfredsställande, användes endast ett item ur mätskalan. Resultatet av studien visade enbart ett signifikant resultat, vilket var en signifikant positiv relation mellan belief in a just world och huruvida en anser att missbrukare ska straffas med fängelse.

Nyckelord: Attityder, drogmissbrukare, stigmatisering, belief in a just world (BJW), ålder.

Tack!

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Una Tellhed, för värdefulla insikter och diskussioner under genomförandet av uppsatsen. Din hjälp och ditt engagemang har varit väldigt givande för slutförandet av denna uppsats. Vi vill även tacka alla som har deltagit i undersökningen.

Attityder gentemot drogmissbrukare och dess relation till ålder och tron på en rättvis värld

Narkotikarelaterade dödsfall och antalet lagförda för narkotikabrott ökar i Sverige (BRÅ, 2023), och med det relevansen för att förstå vad som predicerar svenskars attityder gentemot droger och drogmissbruk. Stigmatisering kan leda till att drogmissbrukare undviker att söka hjälp och flera studier visar att människor i stor utsträckning tar avstånd från personer med ett drogberoende, även efter att de lämnat beroendet (NPC, 2022). Dessutom ökar ofta denna isolering drogmissbruket hos beroende personer. I ett Sverige som nu skärper straffen, med högre böter och längre fängelsestraff för somliga narkotikabrott (Prop. 2022/23:53), är det relevant att öka förståelsen för attityder gentemot drogmissbrukare som en del i arbetet med att utvärdera straffrättens samhällsliga konsekvenser. Insikt i omgivningens attityder gentemot dessa personer kan vidare förbättra förutsättningar för rehabilitering och behandling av drogmissbrukare. I den här studien undersöker vi två möjliga prediktorer för attityder till drogmissbrukare; "Belief in a Just World" (BJW) och ålder. Missbruk är ett brett begrepp vilket kan syfta på många typer av beroenden. Begreppet och dess innebörd i denna studie kommer således att definieras utifrån socialstyrelsens termbank som *"en konsumtion som leder till allvarliga följder för den enskilde i form av medicinska eller sociala problem"* (Socialstyrelsen, 2021). Denna studie avser endast ovan nämnda typ av konsumtion av drogmissbrukare och avser alltså inte behandla attityder gällande rekreationellt bruk.

Narkotikaläget i Sverige

Drogmissbruket i Sverige förekommer idag kontinuerligt i nyheter och sociala medier framförallt genom drogernas relation till gängkriminalitet. Kopplingen har de senaste åren blivit alltmer tydlig, varför drogmissbruket inte längre anses påverka endast individen utan även samhället i stort. Media belyser ideligen kopplingen mellan narkotika och gängkriminalitet vilket är ett ledande argument mot droganvändning idag (Svensson, 2024). Denna negativa diskurs beskriver dock inte nödvändigtvis verkligheten i dagens Sverige. Trots att mycket medial uppmärksamhet belyser drogmissbruk av narkotika, speciellt bland unga, så har användandet totalt sett legat relativt stabilt bland niondeklassare och gymnasieelever under de senaste tjugo åren (Thor, 2023). Folkhälsomyndigheten (2024) visar även att det totala antalet narkotikabrukare varit stabilt och till och med minskat något de senaste femton åren. Denna verklighet blir dock allt mindre uppmärksam, vilket upprätthåller samhällets negativa attityd

gentemot både droger och personer med drogmissbruk. Mot denna bakgrund blir det därmed intressant att undersöka personers attityd gentemot drogmissbrukare.

Attityder gentemot drogmissbrukare

Stigmatiseringen gentemot drogbrukare i Sverige leder till att dessa blir lidande av den samhällseliga bilden av droger. Den kriminaliserade och stigmatiserade statusen av drogbruket leder till hemlighetsmakeri, psykisk ohälsa och oro för sin ekonomiska trygghet (Gahnström & Stolt, 2020). Forskning kring attityder mot missbrukare i Sverige är trots detta väldigt begränsat. En av få studier inom området är Berglund et al. (2013), som bland annat undersökte åsikter om missbrukare hos personal från olika typer av behandlingshem för missbruk. Resultatet visade på att personalen till en viss gräns ansåg att missbrukare har en svag karaktär, bristande impuls kontroll, och har eget ansvar över utvecklingen av sitt missbruk. Författarna diskuterar att åsikterna möjligen kan påverkas av deltagarnas uppfattning av människans fria val (Berglund, et al., 2013). Rudski (2016) undersökte individers attityder kring att utöka tillgängligheten för drogen Naloxon (reversing opioid overdose) till allmänheten, och hur det påverkas av deras uppfattning om BJW och individualism. Resultatet visade på att högre nivåer av BJW var relaterade till mer oro och ansåg till högre grad att de som använder drogen ska leva eller dö med konsekvenserna av deras beteende (Rudski, 2016). Likt det Rudski (2016) gjort, kan användandet av en mer etablerad skala, som BJW, vara en indikator på attityder gentemot drogmissbrukare och därmed intressant att undersöka.

Belief in a Just World

"Belief in a Just World" (BJW) är en teori som presenterades av Lerner (1965), vilken föreslår att vissa människor har en grundläggande övertygelse om att världen är en rättvis plats där människor får vad de förtjänar. Enligt denna teori tenderar människor med hög BJW att rationalisera orättvisor genom att tro att offer för negativa händelser på något sätt har förtjänat sitt öde, medan de som får positiva utfall antas ha förtjänat det genom sina handlingar eller egenskaper. Denna teori används ofta för att förstå människors tolkning och reaktion av lidande och har visat sig vara stabil och tvärkulturellt generaliserbar under många år (Furnham, 2003).

BJW möjliggör för individen att navigera sin fysiska och sociala omgivning som om den vore stabil och organiserad. Med en sådan övertygelse kan det bli enklare för individen att hänge sig åt långsiktiga mål och att följa vardagliga sociala normer. Eftersom tron på en rättvis värld spelar en viktig roll för individens anpassning, är människor ofta motvilliga att avstå från denna

tro och de kan uppleva betydande oro när de konfronteras med bevis som antyder att världen inte är fullständigt rättvis eller ordnad (Montada, 1998). BJW verkar således bidra med en psykologisk buffert mot världens hårda realitet samt personlig kontroll över ens eget öde. Genom uppfattningen om att människor bidrar till sina egna missöden så kan individen uppleva sig som mindre sårbar samt ha en lägre riskuppfattning så länge de själva inte gör något för att förtjäna negativa utfall.

I vår litteratursökning har vi inte funnit någon tidigare forskning som specifikt undersöker relationen mellan BJW och attityder gentemot drogmissbrukare. Den forskning som finns visar dock att en högre uppfattning av BJW är associerat med högre nivå av 'victim blaming' för stalking-offer, exempelvis genom att se denne som mer ansvarig för sin utsatthet (Chung, et al., 2022). I en annan studie som genomfördes av Correia och Vala (2003) undersöktes effekten av observatörens BJW, offrets oskuld och lidandets varaktighet på sekundär viktimisering. Efter att deltagarna fått svara på en skala som mätte deras grad av BJW så fick de svara på en enkät som undersökte attityder kring HIV-smittade. Ett oskyldigt offer operationaliserades som personer som använde skydd, men där det gått sönder. Ett skyldigt offer var istället de som underlåtit att använda skydd. Lidandets varaktighet operationaliserades genom huruvida det fanns hopp om överlevnad eller inte. De fann sedermera en interaktion mellan dessa tre faktorer. Under förhållandena där hotet mot BJW var störst, det vill säga då observatören konfronterades med ett oskyldigt offer med varaktigt lidande, så nedvärderade deltagarna som var under påminnelsen om en orättvis värld offren mer än deltagare som var under påminnelse om en rättvis värld (Correia och Vala, 2003). Ett närliggande område som har mer genomförd forskning är BJW i förhållande till hemlöshet. Baumgartner et al. (2012) undersökte bland annat om en persons attityd mot hemlösa påverkas av deras BJW, och resultatet tydde på att den negativa attityden gentemot hemlösa var större ju högre BJW man hade. Det fanns även en högre tendens att beskylla inre faktorer hos de hemlösa för att förklara deras situation (Baumgartner et al., 2012). Smith och Stathi (2021) fann liknande fynd där deras resultat visade att ju högre BJW, desto mer stigmatisering av hemlösa. Eftersom samhällsdiskursen kring drogmissbrukare skiftat över de senaste decennierna (Westman, 2023), är det inte bara BJW som är intressant att undersöka i relation till attityd gentemot drogmissbrukare, utan även ålder. Den tillgängliga forskningen kring BJW och ålder är begränsad. En av de få studier som undersökt relationen mellan ålder och BJW är Dalbert och Sallay (2004), som visade att BJW minskar i ung ålder och

ökar i äldre åldersgrupper. Därmed finns det även ett behov att undersöka bakgrunden till dessa skillnader, och ifall de kan predicera delvis BJW men framför allt attityder gentemot drogmissbrukare.

Ålder

Kopplingen mellan droger och gängkriminalitet har lett till att flera politiker nu tar i med hårdhandskarna och diskursen kring drogmissbruk har kontinuerligt hårdnat sedan man började diskutera ämnet i svensk politik på 1960-talet (Westman, 2023). Efter ett initialt vårdfokus så kom en ny inställning under 1970-talet, framförallt ledd av Nils Bejerot (Linton, 2015). Han förmedlade tanken om narkotikamissbruket som en epidemi, vilken därmed skulle hanteras med epidemiologiska principer. Missbruket sågs som en psykosocial kontaktsmitta, varför fokus borde vara att isolera smittbärarna - det vill säga missbrukarna. Detta innebar följaktligen straffskärpningar med ett riktat fokus mot missbrukarna. År 1978 fastställde riksdagen att missbruket skulle elimineras och den officiella målsättningen för kontrollpolitiken formulerades - "ett narkotikafritt samhälle". Under följande decennier fortsatte straffskärpningarna och den hårda diskursen (Linton, 2015). Även om diskursen i Sverige är fortsatt hård med ett starkt straffperspektiv, så syns en liberalisering på flera platser i Europa där flera länder valt att avkriminalisera eller legalisera olika typer av narkotika (Albrecht & Kalmthout, 2023). Trots att Sverige inte följt denna liberalisering korrelerar detta med en ökande trend bland unga i Sverige, där till exempel niondeklassare med narkotikaerfarenhet använt narkotika dubbelt så många gånger jämfört med för 30 år sedan (Thor, 2023). Adlaf et al. (2009) undersökte relationen mellan tonåringars ålder (12-19 år) och deras attityder kring drogmissbrukare. Resultatet visade att det fanns ett signifikant negativt samband mellan ålder och negativa attityder mot missbrukare, det vill säga att stigmat var högre bland yngre än äldre ungdomar, men att deras egna eller vänners droganvändande kan påverka relationen. Stigmatiserande attityder var som högst hos de som inte själva använde droger. Skillnaderna mellan grupperna som själv använde, hade vänner som använde samt de som inte använde, minskade däremot vid högre ålder. Emellertid visade resultatet också att det finns en ökad negativ attityd hos äldre tonåringar som själva tar droger, vilket författarna menar kan orsakas av en större medvetenhet kring konsekvenserna av missbruk (Adlaf et al., 2009). Detta motsägs till viss del av Meurk et al. (2014), vars resultat visade att de som är 35 år eller äldre har en mindre bestraffande attityd, där de menar att missbrukare ska behandlas istället för att straffas. Däremot är det till visso svårt att

jämföra studiernas resultat mot varandra eftersom de har undersökt olika åldersspann, 12-19 år respektive över 35 år. Meurk et al. (2014) kan anses vara mer relevant för denna undersökning eftersom de endast har granskat personer över 18 år, vilket även denna studie syftar till att göra. Likväl har inte någon av studierna undersökt deltagare i hela åldersspannet arton och uppåt, vilket avses studeras i denna undersökning. Med ovanstående bakgrund så framgår som sagt att det kan finnas ett stort värde i att undersöka huruvida det finns ett samband mellan ålder och attityder kring missbrukare.

Sammantaget är det av relevans och intresse för både samhället och dess beslutsfattare att förstå personers attityd gentemot drogmissbrukare och vad som predicerar denna genom att skapa en lägesbild och förstå dagens unika situation kopplat till både BJW och ålder. Vår förväntning är att genom denna studie bidra med fakta som kan användas för vidare forskning om behandling av missbrukare och missbruksproblematik generellt.

Hypoteser

Hypotes 1: Personer med starkare BJW övertygelser har mer negativa attityder till drogmissbrukare.

Hypotes 2: Yngre personer har en mindre negativ attityd till drogmissbrukare jämfört med äldre personer.

Hypotes 3: Äldre personer har ett högre värde av BJW, alltså att ålder korrelerar positivt med BJW.

Metod

Deltagare

Sammantaget 117 personer svarade på enkäten, varav svaren från en deltagare filtrerades bort då denna inte mötte kriteriet om att vara över 18 år. Deltagarnas ålder varierade mellan 20 och 67 år ($M = 30.1$, typvärde = 24, $SD = 11.4$, skewness = 1.75). Av de 116 kvarstående deltagarna identifierade sig 72 stycken som kvinnor, 41 som män, och 3 stycken uppgav en annan könsidentitet.

Material och instrument

Datansamlingen baserades på en strukturerad enkät innehållande två separata mätskalor varav en mätte attityder gentemot missbrukare och en mätte deltagarnas ställning i BJW. Enkäten bestod av 18 frågor i fem delar. För att säkerställa en god validitet så användes etablerade skalor, både för attityder kring missbrukare och BJW. Enkäten publicerades och distribuerades den 27

mars 2024, och stängdes den 15 april 2024. Sammantaget var enkäten öppen i 20 dagar och genererade därigenom 117 deltagare. Se Appendix 1 för en fullständig redogörelse av enkäten.

Attityd gentemot drogmissbrukare

För att mäta attityd gentemot drogmissbrukare användes en skala från Palamar et al. (2011), som i ursprungsstudien hade ett Cronbachs alfa-värde på 0.80, se Appendix 3. I originalstudien så undersöktes deltagarnas attityder gentemot missbrukare med sju påståenden, varav man i varje påstående skulle ta ställning utifrån attityder kring fem olika typer av drogmissbrukare. Respondenterna fick ta ställning till vilken grad denne höll med påståendet på en 5-gradig skala, där 1 betydde “håller inte alls med” och 5 betydde “håller starkt med”.

Då vi avsåg att undersöka attityder gentemot missbrukare generellt och inte utifrån olika typer av droger så modifierade vi skalan så att frågorna endast skulle besvaras utifrån begreppet missbrukare. Samtliga frågor i originalskalan var negativt formulerade men vi reverserade tre frågor. Frågorna från undersökningen översattes genom back-translation, där en av författarna översatte skalorna från engelska till svenska varpå den andra författaren översatte skalorna tillbaka från svenska till engelska. Därefter jämfördes den engelska versionen med originalskalorna och en samstämmighetskontroll gjordes. Vissa av frågorna modifierades sedan i formuleringarna för att tydliggöra attityderna. Detta gjordes exempelvis med frågan “drug users have no future”, vilket översattes och formulerades om till “missbrukare har ingen värdig framtid”. Utöver detta inverterades tre av sju frågor i mätskalan för attityder kring missbrukare, med anledning att bland annat minska bias och öka validiteten. Till exempel frågan “drug users makes me angry” ändrades om till “jag har inga starka negativa känslor mot missbrukare”.

En reliabilitetsanalys visade att vår modifierade skala inte uppnådde kriterierna för en god intern reliabilitet (Cronbachs alfa = 0.467, $SD = 0.537$). Efter överväganden så beslutades att våra analyser skulle baseras på frågan ‘missbrukare bör straffas med fängelse’. Detta med anledning av att den ansågs mest lämplig och i enlighet med studiens syfte. Att utgå från ett item är inte optimalt och det begränsar avsevärt möjligheten att testa våra initiala hypoteser. Emellertid är detta den möjlighet som kvarstår inom ramen för studiens tid och resurser.

Belief in a Just World

För att mäta BJW användes Lipkus (1991) skala, där ursprungsversionen av skalan hade ett Cronbachs alfa-värde på 0.82, se Appendix 2. Skalan innehöll sju frågor och likt föregående skala fick deltagarna utvärdera till vilken grad denne höll med om sju frågor som handlade om

ens uppfattning av BJW. Exempelvis 'Jag tycker att människor får vad de förtjänar'. Varje påstående bestod också av en skala med 1 till 5, där 1 representerade "Inte alls överens", medan 5 representerade "Helt överens". Även här användes back-translation som metod för översättning då skalan initialt var på engelska. Skalan upprätthöll god reliabilitet (Cronbachs alfa = 0.818, $SD = 0.675$) och därmed användes hela skalan till analysen.

Design och procedur

En enkätstudie ansågs fördelaktigt då undersökningen är en tvärsnittsstudie som ämnar granska människors attityder gentemot drogmissbrukare och dess potentiella relation med ålder och BJW. Enkäten skapades genom Google Forms och distribuerades på Facebook genom ett bekvämlighetsurval. Inledningsvis presenterades kort information om författarna av undersökningen, följt av information om studien såväl som ett informerat samtycke, där deltagarna blev upplysta om deras anonymitet. Den andra delen bestod av demografiska frågor om ålder och kön. Den tredje delen bestod av sju frågor som mätte attityder gentemot drogmissbrukare vilka besvarades genom självskattning på en femgradig likertskala. Denna del avslutades även med en öppen fråga, där deltagaren frågades ifall de ville tillägga något kring ämnet och frågorna. Fjärde delen bestod av sju frågor som mätte BJW och besvarades genom en självskattning på en femgradig skala. Avslutningsvis så presenterades olika stödfunktioner för missbrukare, respektive kontaktuppgifter, samt en av författarnas kontaktuppgifter.

Som tidigare nämnt beskrevs först författarna av studien, syftet och hur missbruk definieras. Den definition som gavs i enkäten var den som beskrevs ovan, på sida 1. Anledningen till att vi informerar om definitionen av missbruk är för att undvika missförstånd kring ämnet, då ordet 'missbruk' kan innebära olika för olika personer.

Etiska överväganden

Studien följde lagen för etikprövning vid forskning om människor (2003:460) och började studien med informerat samtycke, där vi beskrev studiens syfte, att deltagande är frivilligt och kan avbrytas när som helst, att deltagarna är anonyma och att data inte kan spåras till dem som individer.

Vi bedömde att det finns en risk för att ämnet för undersökningen kan upplevas känsligt för personer med nuvarande eller tidigare missbruk, samt för personer som är närstående till någon som har eller har haft missbruk. Därför var vi noga med att beskriva studiens syfte; att det handlade om missbruk, och vi satte en 18-årsgräns för deltagande. Enkäten avslutades dessutom

med länkar och kontaktuppgifter till olika hjälpcentra för personer med missbruk och kontaktuppgifter till författarna. Det fanns dessutom en öppen fråga i delen om missbruk eftersom deltagarna skulle få chansen att ventilera om det fanns ett behov för det.

Vi förde även en etisk diskussion om uppsatsens begreppsanvändning med fokus på begreppet *missbrukare*. Begrepp och termer fungerar som meningsbärande enheter och bidrar till att konstruera vår verklighet. Begreppen ‘missbruk’ eller ‘missbrukare’ kan innehålla en socialt laddad mening till följd av samhällliga normer och associationer. Följaktligen föreligger en risk för att färga eller negativt påverka deltagarnas svar på frågorna. Emellertid är det i denna kontext svårt att finna ett “neutralt” begrepp som samtidigt inbegriper den definition av missbruk som vi ämnar undersöka. Att byta ut begreppet missbrukare till ‘brukare av narkotika’ skulle exempelvis fånga in samtliga användare, medan uttrycket ‘skadligt bruk av narkotika’ potentiellt skulle snäva ner den avsedda gruppen allt för mycket. Efter diskussioner och efterforskning av myndigheters begreppsanvändning beslutades det att uppsatsen kommer att utgå från just begreppet ‘missbrukare’. Skälen för detta grundar sig inledningsvis i, som tidigare nämnt, Socialstyrelsens definition av missbruk (Socialstyrelsen, 2021). Efter konsultation i lagen framgick även att begreppet ‘missbruk’ är det som främst används i socialtjänstlagen (SFS 2001:453) (SoL). Socialstyrelsens definition av missbruk inkluderades även i introduktionen till enkäten såväl som en upplysning om att det endast var den typen av bruk som avsågs och rekreationellt bruk skulle alltså inte tas i beaktning vid ställningstagande i frågorna.

Dataanalys

För dataanalysen användes det statistiska analysprogrammet Jamovi (Version 2.3.18.0). Sambandet mellan variablerna undersöktes med linjär regression. De positivt formulerade frågorna (fråga 3,4, och 6) i skalan kring missbrukare reverserades så att höga poäng motsvarade en negativ attityd. Slutligen skapades en variabel för BJW- respektive attityder kring missbrukare-skalan vilken visar medelvärdet för varje deltagares svar på frågorna i respektive skala.

Resultat

Preliminära analyser

Datan inspekterades för normalfördelning och outliers. Det saknades outliers och kriterierna för normalfördelning var uppfyllda för BJW. Analysen av BJW-skalan visade på god reliabilitet (Cronbachs alfa = 0.818). Som beskrivits i metoddelen, så kunde skalan för attityder till missbrukare in användas av reliabilitetsskäl (Cronbachs alfa = 0.467). Följaktligen gjordes analyser där olika items i skalan kombinerades för att se huruvida den låga reliabiliteten kunde förklaras av en enskild missvisande fråga. Utifrån detta framgick att så inte var fallet. Slutligen testades att kombinera de tre frågor som hade högst reliabilitet, vilket inte heller gav ett tillfredsställande resultat (Cronbachs alfa = 0.438). Vi valde därför att basera analyserna enbart på frågan "Missbrukare bör straffas med fängelse", hädanefter hänvisat till som *MissbrukF*. Det saknades outliers för denna fråga, men testerna visade på signifikanta avvikelser från normalfördelningen (Shapiro Wilk $W = 0.83$, $p < .001$). Vi bedömde ändå att en regressionsanalys kan genomföras på basis av Navarro & Foxcraft (2019), som menar att linjär regression kan genomföras på antagandet om att residualerna är normalfördelade, vilket de var.

Huvudanalyser

Vi utförde en linjär regression av ålder och BJW på attityder till missbruk. Det fanns ett signifikant positivt samband mellan BJW och attityder till missbruk, $p < .001$, $b = 0.615$, 95% CI [0.216, 0.558], men ålder var inte relaterat till attityder till missbruk, $p < 0.797$, $b = 0.002$, 95% CI [-0.015, 0.020].

Modellen var signifikant som helhet, $p < .001$, $R^2 = 0.150$, $F = 20.1$, och prediktorvariabeln (BJW) förklarar således 15% av variansen i utfallsvariabeln (MissbrukF). Modellen inspekterades för normalfördelning och uppfyllde detta kriterium (Shapiro Wilk = 0.978, $p = 0.054$). Vidare har även medelvärden och standardavvikelser för MissbrukF, BJW, och ålder tagits fram, presenterade i tabell 1.

Tabell 1. Medelvärden och standardavvikelser för variablerna.

<i>Variabel</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Standardavvikelse</i>
<i>MissbrukF</i>	2.02	1.07
<i>BJW</i>	2.47	0.675
<i>Ålder</i>	30.1	11.4

Diskussion

Denna studie ämnade att undersöka huruvida det föreligger ett samband mellan det psykologiska fenomenet *Belief in a Just World* (BJW), ålder samt attityder kring missbrukare. Utifrån detta var syftet och förväntningen att bidra med fakta som kan användas för vidare forskning om behandling av missbrukare och missbruksproblematik generellt.

Våra resultat visar att det finns ett signifikant positivt samband mellan BJW och huruvida en anser att missbrukare bör straffas med fängelse. Förtydligat innebär detta att personer som har en högre grad av BJW i högre grad än andra har åsikten att missbrukare bör straffas med fängelse. Eftersom hypotes 1 gällde generella attityder gentemot drogmissbrukare så kan den inte sägas vara fullt besvarad, emellertid stärker och utökar våra resultat den tidigare forskningen om BJW. Vidare kan resultatet tyda på att det finns en möjlighet att påverka personers attityder mot specifikt fängelsestraff för missbrukare, genom att modifiera deras uppfattning av BJW.

Generellt sett har deltagarna ett lågt medelvärde (2.02) på frågan om fängelsestraff, vilket tyder på att det finns en relativt stor samstämmighet om att drogmissbrukare inte ska straffas med fängelse. Samtidigt ses inte missbrukare som helt oskyldiga av majoriteten av deltagarna, eftersom medelvärdet låg på det näst lägsta värdet i skalan. Som tidigare nämnt kan stigmatisering av missbrukare leda till bland annat ökad psykisk ohälsa och mindre sannolikhet för att de ska söka hjälp för sitt beroende (Gahnström & Stolt, 2020; NPC, 2022). Fastän respondenterna i nuläget har en lägre nivå av bestraffande attityd så kan det ändå vara gynnande att eftersträva att minska på detta.

Vidare så var medelvärdet för BJW (2.47), varken högt eller lågt, vilket innebär att deltagarna har en neutral inställning till om världen är rättvis eller inte. Detta medelvärde

indikerar att deltagarna varken starkt tror på en rättvis värld eller motsatsen, vilket kan påverka deras attityder och beteenden i olika sammanhang, inklusive hur de ser på och behandlar missbrukare. Det neutrala medelvärdet för BJW i studien innebär att deltagarna har en blandad inställning till rättvisa, vilket öppnar upp för möjligheter att påverka deras attityder genom riktade insatser och informationskampanjer som belyser komplexiteten i missbruksproblematiken.

Sammantaget visar våra resultat på ett signifikant samband som inte återfinns i tidigare studier, vilket ökar incitamentet för mer omfattande forskning inom ämnet. Detta stöds även av det faktum att tidigare forskning inom detta område har varit nästintill obefintlig, vilket också leder till att en jämförelse och diskussion mot tidigare forskning blir begränsad. Emellertid kan det argumenteras för att det finns likheter mellan våra resultat och exempelvis Rudskis (2016) studie vilken belyste att personer med högre nivåer av BJW till högre grad ansåg att personer som använder opioider ska leva eller dö med konsekvenserna av deras beteende. I båda dessa fall tillskrivs narkotikabrukarna själva ansvaret för sina missöden. Detta antyder implicit en uppfattning om att missbrukarnas öden är ett resultat av brister i den personliga karaktären. En rimlig orsak till detta tankesätt går att finna genom att återknyta till Lernalers (1965) formulering av BJW. En hög grad av BJW och det därav följande behovet av att återupprätta rättvisa när denna tro hotas, betraktas som en adaptiv mekanism vilken skyddar övertygelsen om att världen är rättvis och att framtiden är förutsägbar. När en individ konfronteras med orättvisor i form av andra människors lidande kan denna övertygelse hotas, vilket kan ge upphov till olika former av rationaliseringsstrategier. Dessa strategier kan inkludera kognitiva försvarsmekanismer såsom kognitiv förvrängning, rationalisering och omtolkning av händelser för att antingen minimera upplevelsen av orättvisa eller förneka dess existens helt och hållet. Således ter det sig rimligt att personer med hög grad av BJW tenderar anse att drogmissbrukare ska straffas med fängelse, eftersom själva innebörden av att de straffas bekräftar övertygelsen om att deras öden är ett resultat av klandervärda handlingar. Skulden kan alltså fortsatt hänföras till missbrukarnas egna karaktär och särdrag, varpå övertygelsen om en rättvis värld kan upprätthållas.

Däremot så fann vi i denna studie inget samband mellan ålder och huruvida missbrukare bör straffas med fängelse, vilket gick emot vår tredje hypotes. En orsak till detta kan inledningsvis vara att undersökningen inte hade en jämn åldersfördelning då de lägre åldrarna var överrepresenterade. Således kan inte våra resultat ge en tillfredsställande indikation om ett

potentiellt samband i detta fall. Resultaten från studien av Adlaf et al. (2009) visade att yngre ungdomar tenderar att ha mer negativa attityder gentemot missbrukare än äldre ungdomar, och resultaten från studien av Meurk et al. (2014) som undersökte personer över 35 år, visade att de negativa attityderna minskade i högre ålder. Emellertid är forskningen inom området begränsad, framför allt när det gäller att undersöka samtliga åldersgrupper simultant. Följaktligen förstås att det behövs mer rigorös forskning på området. Vår tes grundade sig i tänkbarheten om att rådande samhällsvärderingar och diskurser under tiden av en persons uppväxt sedermera format och lagt en grund för personliga attityder. Utifrån våra resultat kan slutsatsen dras att så inte är fallet. Dock bör det starkt tas i beaktning att åldersfördelningen i vår studie onekligen begränsat möjligheten att ge ett tillförlitligt svar på frågan, varpå det är av relevans att undersöka detta vidare i studier med ett större urval.

Även om resultaten och slutsatserna av studien blev betydligt snävare än förväntat, så har vi uppfyllt syftet med att i någon mån bidra med ny fakta och information som kan vara värdefull för vidare forskning.

Begränsningar

Med avsikt att gynna undersökningens reliabilitet så användes två existerande mätskalor som båda hade ett högt värde på Cronbachs alfa. Våra preliminära analyser visade att skalan för attityder kring missbrukare hade låg intern reliabilitet och vi fick därmed tänka om och utvärdera andra möjligheter för att erhålla slutsatser från vår data. Utifrån konsultation i studiens inledning och hypoteser beslutades att frågan om huruvida missbrukare bör straffas med fängelse var mest relevant och i enlighet med studiens övergripande syfte. Emellertid inbegrep detta beslut förståelsen om att resultaten endast kan säga något om uppfattningen i just denna frågan och dess potentiella relation till BJW. Den låga reliabiliteten kan ha orsakats av att vi reverserade tre av frågorna vilket i sin tur kan ha försvagat studiens tillförlitlighet och validitet. Anledningen till detta kan vara att frågorna i denna skala var relativt utspridda, otydliga, och att det inte fanns någon större samhörighet mellan frågorna. Till exempel att anse att missbrukare ska bestraffas med fängelse, behöver nödvändigtvis inte tyda på att man även anser att de inte kan få en värdig framtid. Vi kunde därför ha minskat på dessa begränsningar genom att istället formulera tydligare frågor som är mer enhetliga med varandra. Enhetligheten skulle även kunna ökas genom att fokusera mer på deltagarnas etik och moral (till exempel "Det är moraliskt fel att använda droger"), samt genom att utesluta attityder kring tillvägagångssätt (till exempel

“Missbrukare ska bestraffas med fängelse”) eftersom det inte speglar en viss åsikt deltagarna har om missbrukare. Andra förklaringar på den bristande kvaliteten på skalan kan vara relaterat till formuleringen av frågorna, översättningen av dem, eller att skalan använts i studier i USA och därmed inte är tillräckligt anpassad till en nordisk kontext.

En ytterligare begränsning med studien är generaliserbarheten, i och med att vi använde ett bekvämlighetsurval för att rekrytera deltagare. Ett mer slumpmässigt urval på en större population hade varit att föredra, men detta uteslöts på grund av tidsbrist och begränsad möjlighet att nå större population på ett genomförbart sätt. Denna studie begränsade sig till en viss typ av population med hjälp av sociala medier, vilket kan leda till en snedvridning och därmed påverka resultatet. Fördelningen av populationen var ojämnt fördelad, både för kön men framförallt ålder. Det indikerar vikten av att undersöka andra samhällsgrupper när man studerar attityder mot drogmissbrukare. Att inkludera en mer varierad och representativ population kan ge en mer heltäckande bild av variationen på attityder inom samhället. Eftersom det exempelvis var relativt få personer över 35 års ålder som deltog i denna studie, kan de som var med i studien felrepresentera populationen över denna ålder. Detta kan även vara en förklarande faktor till varför denna studie inte hittade någon korrelation mellan ålder och varken BJW eller attityder kring fängelsestraff för drogmissbrukare. För att motverka detta behövs både en större och mer jämnt fördelad population för att säkerställa en likvärdig utvärdering av de olika åldersgrupperna.

En slutlig begränsning är att fastän vi identifierade en korrelation mellan BJW och attityder om fängelsestraff mot drogmissbrukare, innebär detta inte nödvändigtvis att det finns ett kausalt samband mellan dessa variabler. Då denna studie undersökte korrelation så betonas också behovet av att vara försiktig med att dra slutsatser om kausalitet.

Implikationer

Resultaten från studien ger upphov till flera viktiga implikationer för framtida forskning och praktik inom området attityder mot drogmissbrukare. Eftersom områdets tidigare forskning varit högst begränsad, indikerar resultatet att det finns intressanta slutsatser att dra för samhället och att vidare forskning behövs för att bättre förstå detta fenomen. De huvudsakliga implikationerna denna studie har är för samhället att få ökad förståelse kring hur individuella övertygelser om rättvisa påverkar attityder gentemot drogmissbrukare, hur politiker kan utbilda

och informera för att minimera stigmatisering, och hur vård- och omsorgspersonal kan utbildas för att öka stöd och effektivisera vård av drogmissbrukare.

För samhället bidrar denna studie, som nämnt, till en ökad förståelse av hur individuella övertygelser om rättvisa påverkar attityder gentemot missbrukare. Att personer med en starkare tro på en rättvis värld är mer benägna att vilja straffa missbrukare med fängelse belyser behovet av att utmana och förändra negativa attityder för att skapa en mer stödjande miljö för rehabilitering snarare än bestraffning. Detta är särskilt viktigt nu när diskursen i samhället gentemot droger och drogmissbrukare blir allt hårdare och stigmatiseringen ökar. Genom att arbeta aktivt med att utmana negativa attityder, kan man leda folk till ökad medvetenhet och en mer empatisk syn på drogmissbruk som ett hälsoproblem snarare än en moralisk brist. För politiker ger resultaten insikter som kan påverka policyutveckling och lagstiftning. Genom att förstå hur BJW påverkar attityder kan politiker utforma informationskampanjer och utbildningsinsatser som syftar till att minska stigmatiseringen kring drogmissbrukare. Politiska beslut baserade på en mer nyanserad, och akademiskt grundad, förståelse av attityder kan leda till mer effektiva och humanitära åtgärder inom missbruksvården, såsom att prioritera rehabilitering och socialt stöd framför straff. För missbruksvården, poliser och andra professionella som kommer i kontakt med drogmissbrukare genom sitt arbete visar studien att attityder bland personalen kan påverkas av deras BJW-nivåer. Detta innebär att utbildningsprogram och träning som syftar till att minska negativa attityder och öka förståelsen för missbrukares situationer kan vara avgörande, vilket ytterligare kan underbygga de insikter Berglund et al. (2013) belyste. Att främja en kultur av empati och stöd inom vård och omhändertagande omsorg kan förbättra behandlingsresultat och hjälpa missbrukare att återhämta sig effektivare. Sammantaget understryker studien behovet av ytterligare forskning för att bättre förstå de faktorer som påverkar attityder mot missbrukare. Den pekar också på vikten av att integrera psykologisk kunskap i utvecklingen av social- och hälsopolitik för att skapa en mer rättvis och stödjande samhällsstruktur för alla individer, inklusive dem som kämpar med missbruk.

Prestationen hos skalorna indikerar även på att det kan vara värdefullt att utveckla och använda mer precisa och tillförlitliga skalor för att mäta attityder mot drogmissbrukare. Genom att använda mätinstrument som bättre fångar nyanserna i respondenternas attityder, och som bättre samverkar så hela skalan kan användas, kan forskare och praktiker få en mer detaljerad förståelse av hur dessa attityder formas och vilka faktorer som påverkar dem.

Det kan även vara intressant att utforska andra faktorer än ålder som kan påverka attityder mot drogmissbrukare, såsom kön eller politisk tillhörighet, både med och utan hänsyn till BJW. Genom att inkludera dessa variabler i framtida studier kan man få en mer nyanserad förståelse för vilka faktorer som formar människors attityder gentemot drogmissbrukare och hur dessa faktorer interagerar med varandra. Det kan också bidra till att identifiera olika undergrupper inom populationen med olika attityder och behov, vilket kan vara värdefullt för att utforma skräddarsydda interventioner och strategier för att hantera drogrelaterade problem i samhället. Dessa insikter kan, som nämnt, vara specifikt värdefulla för personer i politiska och rättsstatliga situationer, som ofta behöver hantera och därmed förstå hur samhället ser ut i förhållande till drogmissbrukare. Med inspiration från Berglund et al. (2013), den enda identifierade studien som gjorts i Sverige som undersökt attityder gentemot drogmissbrukare, kan det vara meningsfullt att genomföra liknande undersökningar inom andra områden, såsom polis- och sjukvården. Genom att mer specifikt undersöka personalens attityder gentemot drogmissbrukare inom dessa verksamheter och jämföra dem med resultatet från denna studie, kan man få en bättre förståelse för hur personalens attityd och ställningstagande inom BJW-skalan påverkar olika behandlingsmiljöer och arbetssätt och därigenom även hur det kan påverka behandlingsresultaten för drogmissbrukare. Genom att identifiera eventuella samband och skillnader kan samhället och nyckelpersoner involverade i beslutsprocessen kring drogmissbrukare öka insikten och förbättra effektiviteten i missbruksvården och behandlingen.

Som nämnt i tidigare stycke kan denna korrelationsstudie inte bekräfta kausalitet. För att utforska orsakssamband mellan BJW, ålder och attityder gentemot drogmissbrukare mer noggrant och säkert rekommenderas framtida forskning att inkludera experimentella studier. Genom att använda experimentella metoder kan forskare mer precist undersöka om det finns ett faktiskt orsakssamband mellan BJW och attityder mot drogmissbrukare. Genom att, i en experimentell metod, manipulera oberoende variabler och därmed bedöma effekten de har på beroende variabler byggs en starkare grund för att kunna dra slutsatser om orsakssamband, vilket i sin tur ger mer övertygande och robusta resultat. Denna studien har alltså bidragit med värdefulla insikter i sambandet mellan BJW och attityder gentemot drogmissbrukare, men behöver kompletteras med andra forskningsmetoder för att få en mer heltäckande förståelse av de fenomen som studeras.

Slutligen måste även vikten av eventuella påverkansfaktorer tas hänsyn till i studier om attityder mot drogmissbrukare. Faktorer, som exempelvis vilken typ av drog som bedöms och personliga erfarenheter av droger, kan påverka respondenternas attityder på olika sätt. Dessutom kan närhet till eller erfarenhet av drogmissbruk i ens personliga kretsar också påverka ens attityder, speciellt om det är någon mycket nära, såsom en familjemedlem. Att beakta och hantera dessa påverkansfaktorer är avgörande för att få en mer precis och rättvis bild av hur attityder mot drogmissbrukare formas och utvecklas i samhället. Som tidigare nämnt, kan vidare forskning med experimentella metoder bättre anpassa och precisera studierna för att få mer specifik förståelse för vilka variabler som påverkar attityder gentemot drogmissbrukare.

Slutsats

I ett Sverige där missbruksproblematiken fortsatt ökar, vilket även har en inverkan på stigmatiseringen, är det relevant för samhället och dess beslutsfattare att förstå underliggande attityder och dess grunder. Trots dagens allvarliga läge så är den nuvarande forskningen mycket begränsad, och vi har genom denna studie öppnat dörren för framtida forskning och en bredare förståelse för fenomenet. Våra resultat visar att det föreligger en verklig relation mellan det psykologiska fenomenet Belief in a Just World, och huruvida en anser att missbrukare ska straffas med fängelse. Även om vårt resultat är snävt så ger det en stark indikation på att det kan finnas mer värdefull information att uttömma. Det logiska steget för framtida forskning vore att genomföra mer extensiva studier med mer representativa populationer, ett större urval och mer precisa skalor. Framtida studier kan även fokuseras på viktiga samhällsgrupper som ofta kommer i kontakt med och hanterar drogmissbrukare, såsom vårdpersonal och polis.

Vikten av detta forskningsområde underbyggs av att samhällsbeslut bör grundas på forskning och fakta och inte någon typ av bias som kommer från fördomar eller underliggande attityder. I ett land där narkotikarelaterade dödsfall ökar, så måste hanteringen och förståelsen kring fenomenet även öka för att potentiellt rädda liv.

Referenser

- Adlaf, E., Hamilton, H., Wu, F., & Noh, S. (2009). Adolescent stigma towards drug addiction: Effects of age and drug use behaviour. *Addictive behaviors*, 34(4), 360-364. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2008.11.012>
- Albrecht, H. J., & Kalmthout, A. M. V. (2023). Drug Policies in Western Europe. Freiburg i. Br. Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht.
- Baumgartner, B. J., Bauer, L. M., & Bui, K. V. T. (2012). Reactions to Homelessness: Social, Cultural, and Psychological Sources of Discrimination. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 17(1), 26-34. <https://doi.org/10.24839/2164-8204.JN17.1.26>
- Berglund, K., Berggren, U., & Fahlke, C. (2013). Åsikter om missbruk och missbrukare hos personal vid behandlingshem med olika teoretiska utgångspunkter. *Nordisk Psykologi*, 55(1), 58-76. <https://doi.org/10.1080/00291463.2003.10637411>
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ). (9 maj 2023). *Narkotikabrott*. <https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/narkotikabrott.html>
- Chung, K. L., Chen, X. Y., & Syed Faisal Al-Edros, S. D. H. (2022). Perceived Severity of Stalking Behavior and Blame Attributions among Malaysians: The Influence of Prior Relationship, Belief in a Just World, and Dark Tetrad Personality Traits. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 32(6), 902-917. <https://doi.org/10.1080/10926771.2022.2133653>
- Correia, I. & Vala, J. (2003). When Will a Victim Be Secondarily Victimized? The Effect of Observer's Belief in a Just World, Victim's Innocence and Persistence of Suffering, *16*, 379-400. <https://doi.org/10.1023/A:1026313716185>
- Dalbert, C. & Sallay, H. (2004). *The Justice Motive in Adolescence and Young Adulthood: Origins and Consequences*. Routledge: London.
- Folkhälsomyndigheten (2024). *Den svenska narkotikasituationen 2023*. Artikelnummer: 24003. Folkhälsomyndigheten. URL: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/d/den-svenska-narkotikasituationen-2023/?pub=130513>
- Furnham, A. (2003) *Belief in a just world: research progress over the past decade*, *Personality and Individual Differences*, Volume 34, Issue 5, Pages 795-817, ISSN 0191-8869,

- [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00072-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00072-7)
(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886902000727>)
- Gahnström, A. & Stolt, D. (2020). *Stigma, skam och droger: En intervjustudie om drogbrukares upplevda stigmatisering i samhället*. [Kandidatuppsats]. Lunds Universitet.
- Lerner, M. J. (1965). *Evaluation of performance as a function of performer's reward and attractiveness*. *Journal of personality and social psychology*, 1(4), 355.
- Linton, M. (2016). *Knark: En svensk historia*. Mån-pocket.
- Lipkus, I. (1991). *The construction and preliminary validation of a global belief in a just world scale and the exploratory analysis of the multidimensional belief in a just world scale*. *Personality and Individual differences*, 12(11), 1171-1178.
- Meurk, C., Carter, A., Partridge, B., Lucke, J., & Hall, W. (2014). How is acceptance of the brain disease model of addiction related to Australians' attitudes towards addicted individuals and treatments for addiction?. *BMC psychiatry*, 14(373).
<https://doi.org/10.1186/s12888-014-0373-x>
- Montada, L. (1998). *Belief in a just world: A hybrid of justice motive and self-interest?*. In Responses to victimizations and belief in a just world (pp. 217-246). Boston, MA: Springer US. DOI:
- Narkotika Politiskt Center (NPC). (2022). *NPC reder ut: Om stigmatisering*. Narkotika Politiskt Center. URL:
https://narkotikapolitisktcenter.se/wp-content/uploads/2022/05/NPC-reder-ut_stigmatisering.pdf
- Navarro, D. J., & Foxcroft, D. R. (2019). Learning statistics with jamovi: A tutorial for psychology students and other beginners (Version 0.70). *Tillgänglig online: <http://learnstatswithjamovi.com> [Hämtad 12 mars, 2024]*.
- Palamar, J., Kiang, M., & Halkitis, Perry. (2011). Development and psychometric evaluation of scales that assess stigma associated with illicit drug users. *Substance Use & Misuse*, 46(12), 1457-1467. <https://dx.doi.org/10.3109/10826084.2011.596606>
- Prop. 2022/23:53. *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/01/prop.-20222353>

- Rudski, J. (2016). Public Perspectives on Expanding Naloxone Access to Reverse Opioid Overdoses. *Substance use and misuse*, 51(13), 1771-1780. <https://doi.org/10.1080/10826084.2016.1197267>
- Smith, R., & Stathi, S. (2021). Social dominance orientation, belief in a just world and intergroup contact as predictors of homeless Stigmatisation. *The Journal of Social Psychology*, 162(6), 770-780. <https://doi.org/10.1080/00224545.2021.1963204>
- Socialstyrelsen (2021). *Socialstyrelsens Termbank*. Hämtad 19 mars, 2024. <https://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=828&SrcLang=sv>
- Svensson, M. (2024). På narkotikafronten, intet nytt. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/zAL1r4/pa-narkotikafronten-intet-nytt>
- Thor, S. (red.) (2023). *CAN:s nationella skolundersökning 2023*. CAN rapport 223. Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning. URL: <https://www.can.se/publikationer/cans-nationella-skolundersokning-2023/>
- Westman, E. (2023). *Missbruk eller beroendesjukdom? En kritisk diskursanalys av Sveriges narkotikapolitik utifrån proposition 1992/93:142 samt kommittédirektiv 2022:24*. [Kandidatuppsats]. Lunds Universitet.

Appendix 1 - Enkäten

Hej!

Vi är tre studenter vid Lunds universitet som läser kandidatkursen i psykologi. Denna enkät är en del av vår examensuppsats och dina svar är värdefulla för slutförandet av denna. Om du har några frågor eller vill ta del av den färdiga uppsatsen så går det bra att höra av sig till jo7047mo-s@student.lu.se.

Enkäten berör och skildrar situationer relaterade till missbruk, vilket kan vara känsligt eller utlösa starka reaktioner hos vissa läsare. Vänligen ta hänsyn till ditt välmående och överväg om du vill fortsätta att svara på frågorna med detta i åtanke.

Missbruk definieras i denna studie som okontrollerad eller överdriven användning av narkotika, till den grad att det påverkar hälsa och sociala relationer. Frågorna avser alltså inte personer som använder droger rekreationellt, dvs. för skojs skull.

För att delta i studien behöver du vara över 18 år. Din medverkan är helt anonym och frivillig, och du kan när som helst avbryta undersökningen utan att behöva ange någon anledning. Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och användas endast för forskningsändamål. Genom att besvara frågorna nedan ger du ditt informerade samtycke till att delta i studien. Tack för ditt deltagande och din tid!

- 1. Jag har förstått informationen och samtycker till att delta i studien**
- 2. Hur gammal är du? Svara i siffror.**
- 3. Könsidentitet**

Del 1

Ange din nivå av samstämmighet på följande frågor med avseende på hur väl varje påstående appliceras på andra och dig själv. Begreppet "missbruk" avser här en konsumtion som leder till allvarliga följder för den enskilde i form av medicinska eller sociala problem.

1 Det är moraliskt fel att använda droger

2 Missbrukare bör straffas med fängelse

3 Jag har inga starka negativa känslor kring missbrukare

4 Missbrukare kan ta hand om sig själva

5 De flesta missbrukare är inte högutbildade

6 Missbrukare kan få en värdig framtid

7 Missbrukare är opålitliga

Finns det något du vill tillägga?

Del 2

Ange din nivå av samstämmighet på följande frågor med avseende på hur väl varje påstående appliceras på andra och dig själv.

1 Jag tycker att människor får det de har rätt till att ha *

2 Jag tycker att en persons ansträngningar uppmärksammas och belönas

3 Jag tycker att människor förtjänar de belöningar och bestraffningar de får

4 Jag tycker att personer som drabbas av otur har förtjänat det själva

5 Jag tycker att människor får vad de förtjänar

6 Jag tycker att belöningar och bestraffningar ges rättvist

7 Jag tycker i grund och botten att världen är en rättvis plats

Tack för din medverkan!

Om du eller någon du känner har ett skadligt bruk av narkotika så finns det hjälp att få. Nedan listas några stödtjänster.

- Alkoholhjälpen erbjuder information, stöd och rådgivning via nätet och telefon för personer som vill förändra sina alkoholvanor. Även anhöriga är välkomna till Alkoholhjälpen.
- Droghjälpen erbjuder information, stöd och rådgivning till alla som har funderingar över sin egna eller någon annans användning av droger. Kontakten sker via nätet och telefon.
- Vårdcentralen. Du kan söka vård på vilken vårdcentral eller mottagning du vill i hela landet. Många mottagningar kan du kontakta genom att logga in
- En beroendemottagning.
- Socialtjänsten i din kommun.
- Ideella organisationer, till exempel Anonyma narkomaner, Anonyma Alkoholister, Kriminellas revansch i samhället, Musketörerna eller Svenska brukarföreningen.

- Drugsmart.

Alla vårdmottagningar har tystnadsplikt. Om du vill vara helt anonym kan du kontakta till exempel Alkoholinjens telefonrådgivning eller chatta anonymt hos Droghjälpen eller Alkoholhjälpen.

Har du några frågor eller synpunkter får du gärna maila jo7047mo-s@student.lu.se.

Stort tack för din medverkan.

Opiates (illegally) _____

Most ___ users are not well educated Strongly Disagree Disagree Neither Agree Strongly Agree

Marijuana _____

Powder Cocaine _____

Ecstasy _____

Amphetamine (illegally) _____

Opiates (illegally) _____

___ users are dishonest Strongly Disagree Disagree Neither Agree Strongly Agree

Marijuana _____

Powder Cocaine _____

Ecstasy _____

Amphetamine (illegally) _____

Opiates (illegally) _____

___ users make me angry Strongly Disagree Disagree Neither Agree Strongly Agree

Marijuana _____

Powder Cocaine _____

Ecstasy _____

Amphetamine (illegally) _____

Opiates (illegally) _____